

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้าน วังสีศด หมู่ที่ 3

นางสาว สมใจ อ่างขำ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี , ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มต่างๆ ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ ทั้งในด้านวิชาการ ด้านการดำเนินงานวิจัย ตลอดจนข้อคิดเห็นและข้อบกพร่องในเรื่องต่างๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

- ขอขอบพระคุณ -
- ดร. วีรชัย อางหาญ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
 - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณะอาจารย์ประจำวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ ให้คำแนะนำและปรึกษาทางด้านวิชาการ
 - ผู้ช่วยอาจารย์ร่วมปรึกษา นางสาว ทิพย์สุดา ไชยพลย์
 - นายอำเภอ พัฒนาการ และพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่องที่ให้คำปรึกษาทางด้านการปฏิบัติการในพื้นที่และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
 - กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนและประธานกองทุนหมู่บ้านตำบล คลองม่วง ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกและขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องต่างๆ

ท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงได้จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ซึ่งคอยช่วยเหลือเป็นแรงใจที่สำคัญ และให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษา เป็นอย่างดีตลอดมาจนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

บทคัดย่อ

นางสาว สมใจ อางจำ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้าน วังสีศต หมู่ที่ 3

อาจารย์ที่ปรึกษา : คร. วีรชัย อางหาญ

ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษา : นางสาว ทิพย์สุดา ไชยพฤกษ์

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้าน วังสีศตที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2544 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2545

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน วังสีศต มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทราบว่ากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน วังสีศตบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด เช่น หมู่บ้านมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ มากน้อยเพียงใด , คณะกรรมการกองทุนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนอย่างไรบ้างนอกจากนี้ยังต้องการทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

ประชาชนที่ใช้ในการประเมินโครงการในครั้งนี้ คือ ประชาชนในหมู่บ้าน วังสีศต ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 556 คนและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินโครงการ คือ แบบรายงาน (บร.) ต่างๆ รวมไปถึงการสังเกต และการสัมภาษณ์ซึ่งประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพเลี้ยงสัตว์สำหรับในคำรณภูมิปัญญาชาวบ้านจะประกอบด้วยความรู้ทางด้านการเกษตรและด้านหัตถกรรม เป็นต้น

ผลการประเมินโครงการสรุปได้ดังนี้ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน วังสีศต ก่อนและหลังจากการได้รับเงินกองทุนหมู่บ้านมาใช้ในการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ หลังจากที่ชาวบ้านได้รับเงินกองทุนแล้วชาวบ้านสามารถอยู่อย่างพึ่งพาตนเองได้โดยได้เกิดการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพต่างๆและทำให้มีอาชีพเพิ่มมากขึ้นกว่าเมื่อก่อนนอกจากนี้ยังพบว่าชาวบ้านยังมีความเข้าใจและมีทัศนคติเกี่ยวกับกองทุนไปในทิศทางบวกและสมาชิกในหมู่บ้านสามารถช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชนเป็นอย่างดี

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

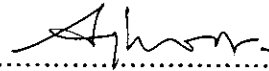
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

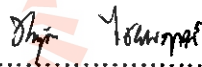
อาจารย์ที่ปรึกษา

 (อาจารย์. ดร. วีรชัย อองหาญ)

กรรมการสอบ

 (อาจารย์ อุษณีย์ กิตกัทร)

กรรมการสอบ

 (นางสาว ทิพย์สุดา ไชยพจน์)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร. ทงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน พ.ศ. 2545

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
หน้าอำนวยการ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 หลักการและเหตุผล.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ.....	2
1.3 กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
1.4 วิธีดำเนินการ.....	3
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง..	5
2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชน เมืองแห่งชาติ.....	6
2.3 แบบติดตามการสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	7
2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	8
2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านวิงส์สด	9
2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
2.7 หลักการประเมิน โครงการแบบชีพท์โมเดล.....	11
2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	12
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการ.....	15
3.1 วิธีการประเมิน โครงการ	15
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	16

3.3	ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	17
3.4	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	19
3.5	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	19
3.6	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	20
บทที่ 4	ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	21
4.1	ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	21
4.2	ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	31
4.3	ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจ.....	34
4.4	สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	35
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	37
5.1	วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	37
5.2	วิธีดำเนินการ.....	37
5.3	ผลการดำเนินการ.....	37
5.4	อภิปรายผล.....	38
5.5	ข้อเสนอแนะ.....	38
	บรรณานุกรม.....	
	ภาคผนวก.....	
	ภาคผนวก ก-1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	
	ภาคผนวก ก-2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	
	ภาคผนวก ข แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	
	ภาคผนวก ค แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	
	ภาคผนวก ง ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	
	ภาคผนวก จ แบบรายงาน บร. 1-12	
	ภาคผนวก ฉ แผนที่ จังหวัดนครราชสีมา อำเภอปากช่อง และ ตำบลคลองม่วง	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	แสดงหน่วยระบบที่ใช้ในการประเมินโครงการ	15
1.2	หน่วยระบบ A ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้	17
1.3	หน่วยระบบ B ระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย	17
1.4	ตารางแสดงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	20
1.5	ตารางแสดงจำนวนประชากรของหมู่บ้าน วังสีสด	24
1.6	ตารางแสดงจำนวนประชากรแยกตามอายุหมู่บ้าน วังสีสด	25
1.7	ตารางแสดงจำนวนนักเรียนในโรงเรียนบ้านวังสีสด	28

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

จากวิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนร่วมอย่างรุนแรงเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาขึ้นหลายอย่างด้วยกัน เช่น ปัญหาความยากจน เกิดความขัดสนในด้านรายได้ในการยังชีพประกอบกับภาวะเศรษฐกิจโลกที่คาดว่าจะยังมีแนวโน้มที่จะชะลอตัวอย่างต่อเนื่องจึงต้องปรับฐานเศรษฐกิจของประเทศให้มีความเข้มแข็งและสามารถขยายตัวอย่างมีคุณภาพรัฐบาลจึงได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม ระบบการเมือง การปกครองควบคู่ไปกับการสร้างความรู้ความสามารถให้กับประชาชน โดยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาทสำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจนอกจากนี้เพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนของตนเองเพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจลดความยากจนและยังสามารถนำไปสู่การสร้างงานสร้างรายได้ของประชาชนและสามารถทำให้เกิดการพัฒนาในหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้สามารถนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

จากความพร้อมของหมู่บ้าน วังสีตล หมู่ที่ 3 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนกับการจัดสรรเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองถือเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจและสังคมตลอดไปซึ่งการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ก็เพื่อต้องการทราบว่ากระบวนการในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นได้มีวิธีการดำเนินงานของกองทุนอย่างไร , มีความสำเร็จมากน้อยเพียงใด , มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานหรือการดำเนินงานของกองทุนอย่างไรเพื่อจะได้นำข้อมูลของกองทุนที่ประสบความสำเร็จของบางหมู่บ้านนำไปเป็นตัวอย่างในหมู่บ้านอื่นๆ เพื่อขยายผลสำเร็จต่อไป จึงสมควรให้มีการประเมินกองทุนหมู่บ้านและผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักศึกษาบัณฑิตกองทุนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการซึ่งอยู่ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านวังสีตลนี้มาระยะหนึ่งแล้วจึงรับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงเป็นสารนิพนธ์

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

- 1) ท้องถิ่นสามารถมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสามารถสร้างสวัสดิภาพของสมาชิก
- 2) ท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) ท้องถิ่นมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเองมีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) เศรษฐกิจระดับฐานรากหรือท้องถิ่น ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันทางสังคม
- 5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.2.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวนี้มีอะไรบ้าง

1.3 กรอบแนวคิดทฤษฎี

ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดและรูปแบบในการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam s CIPP Model) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลซึ่งก็คือ การประเมินในแบบระบบทางความคิด (System Model) ซึ่งเป็นกระบวนการของการระบุตัวชี้วัดหรือการกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้เกิดสารสนเทศหรือข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับเป็นทางเลือกในการตัดสินใจซึ่งเรียกแบบการประเมินดังกล่าวว่า “ ซิปป์โมเดล ” (CIPP Model) ซึ่งสิ่งที่ต้องการประเมินนั้นสตัฟเฟิลบีมได้กำหนดประเด็นที่จะต้องประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของรูปแบบการประเมินที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมินซึ่งมีรายละเอียดในความหมายของ “ ซิปป์โมเดล ” ดังนี้

C	:	Context	Evaluation	(การประเมินสถานะแวดล้อม)
I	:	Input	Evaluation	(การประเมินปัจจัยเบื้องต้น)
P	:	Process	Evaluation	(การประเมินกระบวนการ)
P	:	Product	Evaluation	(การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น)

1.4 วิธีดำเนินงาน

การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของหมู่บ้าน วังสีสด หมู่ที่ 3 ผู้วิจัย มีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1.4.1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายและสภาพการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน วังสีสด

1.4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง เช่น

- ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เช่น แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (บร.2) แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุน (บร.3) แบบบันทึกการสัมภาษณ์ (บร.9) แบบเจาะลึกรายกรณี (บร.11) (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก จ)

- ข้อมูลจากการสังเกต เช่น แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (บร. 5) (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก จ)

- ข้อมูลจากการสำรวจ เช่น การเก็บข้อมูลบริบทชุมชน (บร. 1) การสำรวจโครงการธุรกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (บร. 8) (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก จ)

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่มีผู้บันทึกหรือมีการสำรวจเอาไว้เรียบร้อยแล้วและได้มีการนำเอาข้อมูลไปใช้ในการศึกษาหรือประกอบการตัดสินใจ เช่น

- ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน ประกอบกับการเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนในระดับหมู่บ้าน (บร. 11) (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก จ)

- แผนพัฒนาหมู่บ้านประกอบแบบรายงานการวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชน (บร. 12) (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก จ)

- ข้อมูลรายงานประจำปีและบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

- แบบเก็บข้อมูลสมาชิกผู้กู้ในแต่ละปี

1.4.3 ใช้กรอบความคิด “ชีพท์โมเดล” มาวิเคราะห์ข้อมูลกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยการกำหนดตัวชี้วัดตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

1.4.4 ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการทำการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลนั้นมาประกอบการตัดสินใจ

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจผลการดำเนินงานและกระบวนการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพและมีศักยภาพ
- 2) ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยในด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) ได้ทราบและเข้าใจถึงกระบวนการการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยที่ชุมชนนั้นสามารถพึ่งตนเองได้
- 4) ได้ทราบถึงผลการดำเนินงานและการบริหารจัดการกองทุนว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
- 5) ได้ค้นคว้าความเข้มแข็งในการบริหารจัดการและการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนและแนวทางในความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ
- 6) ได้ทราบถึงทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อกองทุน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

เมืองแห่งชาติ : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้าน วงศ์สิต หมู่ที่ 3 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งที่เป็น นโยบาย หลักการ ระเบียบต่างๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

2.1 หลักการ และวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลซึ่งนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาถึงแนวทางในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นมาตรฐานหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมให้ได้ผลอย่างชัดเจนและรวดเร็ว โดยการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาทโดยที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านหรือชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเองในลักษณะที่เป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อเป็นแหล่งเงินในการสร้างงานและเสริมสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนอันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองและสามารถนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือนการควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมืองประสิทธิภาพในการบริหารจัดการจัดการกองทุนทางสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมุนเวียน กองทุนสวัสดิการ
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกับกองทุนทางสังคมของชุมชนและกองทุนที่หน่วยงานทางราชการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและเกื้อกูลกัน
- 3) ตามแนวทางในการปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยส่วนราชการเป็นผู้นับสนุนในด้านวิชาการและการจัดการกองทุน
- 4) การติดตามและประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเองเพื่อความโปร่งใสมิมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.1.3 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน เหตุจำเป็นเร่งด่วนและสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและการบริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดซึ่งมีดังต่อไปนี้ (ดูรายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ก-1)

- หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 9 หมวดดังนี้ (ดูรายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ก-2)

- หมวด 1 ข้อความทั่วไป
- หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
ระดับจังหวัด
- หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน
- หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ
- หมวด 9 บทเฉพาะกาล

2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสิ่งที่ควรคำนึงถึงมากที่สุดก็คือการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนซึ่งผู้คนเหล่านี้จะมาเป็นผู้บริหารจัดการกองทุนให้ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งความร่วมมือของสมาชิกผู้กู้จึงจะทำให้กองทุนหมู่บ้านมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพเพิ่มขึ้น เช่น แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้าน วังสีสด หมู่ที่ 3 ตำบล คลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

2.3.1 กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 41 (ภาคผนวก ก-2) ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (สังเกตการณ์) (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก ข)

- 1) จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมจะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด
- 2) การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม
- 3) วันที่เลือกคณะกรรมการกองทุน

2.3.2 คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 17 (ภาคผนวก ก-2) ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 มีดังต่อไปนี้ (ดูรายละเอียดที่แสดงไว้ในภาคผนวก ข)

- 1) เป็นผู้มิช้อยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลา
กว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์

- 3) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 4) ปฏิบัติอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนรวมในกิจกรรมชุมชน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางด้านการเงินตลอดจนยึดมั่นในการปกครอง
- 5) ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
- 6) ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
- 7) ไม่เคยถูกไล่ออกจากคณะกรรมการกองทุน ด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก
- 8) ไม่เคยได้รับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท

2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้มีการประเมินความพร้อมในด้านต่างๆของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริงสำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

(ดูรายละเอียดที่แสดงไว้ในภาคผนวก ค)

2.4.1 การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1) จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ. 2 ซึ่งจะต้องขอรับ กทบ .2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ
- 2) ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือ ธนาคารเพื่อการเกษตรที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องคือ ระเบียบข้อบังคับ
- 3) เปิดบัญชีกับธนาคาร

2.4.2 การประเมินความพร้อมของกองทุน

เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติได้ยื่นทะเบียนต่อธนาคารแล้วคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่างๆดังนี้

- 1) การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
- 2) คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
- 3) ความรู้ประสบการณ์และความมั่นใจในการบริหารจัดการกองทุนของ
คณะกรรมการกองทุน
- 4) ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
- 5) การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
- 6) การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุน
- 7) การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน วัสดุสด หมู่ที่ 3 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน วัสดุสด หมู่ที่ 3 ได้มีการสร้างและส่งเสริมนิสัยที่คอบม เสียสละ เอื้ออาทร และเป็นไปด้วยความคล่องตัวมีประสิทธิภาพรวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวมจึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบการเกี่ยวกับ การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน วัสดุสดมีดังต่อไปนี้

- 1) ที่ตั้งของกองทุน
- 2) วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน วัสดุสด
- 3) แหล่งที่มาของกองทุน
- 4) คุณสมบัติของสมาชิก
- 5) การรับสมัครเข้าเป็นสมาชิก
- 6) สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก
- 7) สมาชิกที่ไม่มีหนี้สินติดพันกับกองทุนสามารถลาออกจากกองทุนได้
- 8) ผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกสามารถยื่นคำขอเป็นสมาชิกใหม่ได้
- 9) การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นรายละ 20 บาท
- 10) สมาชิกต้องมีเงินฝากตั้งจะทุกเดือนในวงเงิน ไม่ต่ำกว่า 50 บาท
- 11) สมาชิกมีสิทธิในการพิจารณาในการคัดเลือกคณะกรรมการจำนวน 15 คน
- 12) คณะกรรมการกองทุนต้องประกอบด้วย ประธานกองทุน รองประธาน เลขานุการ และผู้ทรงคุณวุฒิอีก 8 คน
- 13) กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี

- 14) คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบ
- 15) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน
- 16) อำนาจหน้าที่ของประธานกองทุน
- 17) รองประธานกรรมการกองทุนทำหน้าที่แทนประธานกองทุนถ้าประธานกองทุนไม่อยู่
- 18) อำนาจหน้าที่ของเหรียญก
- 19) อำนาจหน้าที่ของเลขานุการ
- 20) อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายใน
- 21) อำนาจหน้าที่ประชาสัมพันธ์
- 22) คณะกรรมการกองทุนต้องมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- 23) การเงินจัดใช้จ่ายให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก
- 24) ประเภทของการกู้ยืม
- 25) หลักประกันเงินกู้
- 26) การชำระคืน
- 27) อัตราดอกเบี้ย
- 28) ค่าปรับ
- 29) การจัดสรรกำไรสุทธิ
- 30) การตรวจสอบบัญชีของคณะกรรมการ
- 31) คณะกรรมการต้องมีการนัดสมาชิกประชุมใหญ่อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (ดูรายละเอียดที่แสดงไว้ในภาคผนวก ง)

2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการพิจารณาเงินกู้ให้กับสมาชิกผู้กู้ที่คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งมีสาระสำคัญที่สรุปมาดังนี้

- 1) สมาชิกที่ประสงค์จะกู้ยืมเงินกองทุนจะต้องจัดทำคำขอกู้โดยจะต้องมีการระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน โดยต้องยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนและให้คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณา

2) ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยและเงินกู้ที่แน่นอนโดยคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลักและมีการปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือผลตอบแทนอย่างเปิดเผย

3) ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระเงินคืนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมการชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้ผู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปีนับแต่วันที่ทำสัญญา

4) ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน

5) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2.7 หลักการประเมินโครงการรูปแบบซีพีพีโมเดล

2.7.1 รูปแบบการประเมินแบบ “ซีพีพีโมเดล” ของสตาร์ทอัพเฟลปป์ ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการเพื่อการตัดสินใจ

2.7.2 หลักการประเมินการกำหนดประเด็นในการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มารูปแบบการประเมินว่ารูปแบบการประเมินแบบ ซีพีพีโมเดล (CIPP Modal) ซึ่งรูปแบบการประเมินจะมีการประเมินในด้านต่างๆ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation :C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องการดำเนินโครงการประเด็น ปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ เช่น สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆกองทุนหมู่บ้าน

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation :I) เป็นการประเมินเพื่อหาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินการโครงการ เช่น การบริหารจัดการของสมาชิกผู้

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงานที่จะใช้เป็นข้อมูลของการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

4) การประเมินผลผลิต(Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการรวมทั้ง การพิจารณาในประเด็นที่มีการปรับเปลี่ยน โครงการ

2.7.3 ประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่จะประเมินซึ่งมีรายละเอียดของกแนวทางการตัดสินใจดังต่อไปนี้

1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Plaming Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนในการดำเนินการของโครงการ

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินโครงการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recyling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากผลผลิตที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณาขุด ล้มเลิก หรือปรับโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงการเป็นการนำองค์ประกอบทุกองค์ประกอบมาวิเคราะห์ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะได้แก่

2.8.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบภายนอก หมายถึง การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อโครงการที่อาจจะส่งผลให้โครงการบรรลุจุดประสงค์ หรือไม่บรรลุจุดประสงค์

2.8.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบภายใน หมายถึงการวิเคราะห์ส่วนประกอบของโครงการใน 3 ประเด็นคือ

- 1) ความสมบูรณ์ของโครงการ หมายถึง การมีองค์ประกอบของโครงการอย่างครบถ้วน
- 2) ความเหมาะสมและประโยชน์ของโครงการ หมายถึง การพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบของโครงการที่ต้องมีความเชื่อมโยงกัน
- 3) ความเป็นไปได้ของโครงการ หมายถึง การพิจารณาความสอดคล้องของจุดประสงค์วิธีการดำเนินงานรวมทั้งการได้รับทรัพยากรในการสนับสนุนโครงการ

2.8.3 การวิเคราะห์โครงการโดยระบบ เป็นการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบทุกส่วน

ของระบบโครงการ สามารถนำมาจำแนกดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้น หมายถึง กำลังคน งบประมาณ
- 2) การวิเคราะห์กระบวนการ หมายถึง กิจกรรม วิธีดำเนินงาน
- 3) การวิเคราะห์ผลผลิต หมายถึง ผลผลิตในเชิงปริมาณ และคุณภาพ
- 4) การวิเคราะห์ผลกระทบ หมายถึง การใช้ประโยชน์ของผลงานของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นหลังการดำเนินโครงการสิ้นสุดไปแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่งแต่ยังมีผลที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2.8.4 ประเด็นที่นำมาวิเคราะห์

- 1) ความเหมาะสมของโครงการซึ่งเป็นการตรวจสอบเพื่อกำหนดปัญหา ความจำเป็น และเหตุผลในการริเริ่มโครงการ โดยกำหนดประเด็นที่นำมาพิจารณาดังนี้
 - ความเป็นไปได้ในทางวิชาการ
 - ความพร้อมของการบริหาร โครงการที่ประสบความสำเร็จ
 - ความพร้อมของปัจจัยที่สนับสนุนในโครงการ
- 2) ผลตอบคอบแทนของการดำเนินโครงการ
 - อัตราส่วนผลตอบแทน - ต้นทุน หรือจุดคุ้มทุน
 - ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน
- 3) การศึกษาและการคาดคะเนผลประโยชน์ อุปสรรค ข้อจำกัด และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการซึ่งเป็นการศึกษาการดำเนินการโครงการพิจารณาจากแนวโน้มในอนาคตที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพแวดล้อมและเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะนำมา

วิเคราะห์ที่จะนำผล ไปกำหนดเป็นนโยบายที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่จะทำให้เกิดการดำเนินโครงการ ไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.8.5 ขั้นตอนของการวิเคราะห์โครงการ สามารถจำแนกเป็นขั้นตอน ได้ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ความต้องการในการดำเนินการ โครงการของผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 2) วิเคราะห์ด้านเทคนิควิชาการ
- 3) วิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้นที่เข้าสู่โครงการ
- 4) วิเคราะห์การบริหารโครงการ

2.8.6 ประโยชน์ของการวิเคราะห์โครงการ

- 1) ได้รับข้อมูลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ
- 2) นำข้อมูลเพื่อการพิจารณาเลือกทางเลือกหรือวิธีที่เหมาะสม
- 3) ก่อให้เกิดความมั่นใจในการใช้ทรัพยากร
- 4) ได้รับข้อมูลในการอธิบายเหตุผลและสาเหตุของความสำเร็จของโครงการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) ได้รับแนวทางในการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากร
- 6) ได้รับข้อมูลที่จะนำมาช่วยในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

บทที่ 3

วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะได้ทราบถึงนโยบายหลักการ วัตถุประสงค์ของข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านดังที่ระบุไว้ใน บทที่ 1 ซึ่งจะมีการแบ่งออกเป็น 6 ด้านคือ

- 3.1 วิธีการประเมินโครงการ
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
- 3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 วิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิธีการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน วังสีตด หมู่ที่ 3 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ในการประเมินโครงการในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การประเมินตามกรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ (System theore) หรือตามกรอบการประเมินแบบ “ซิพพ์โมเดล” (CIPP Model) (รายละเอียดของซิพพ์โมเดลจะระบุไว้ในบทที่ 1 และบทที่ 2) ซึ่งเป็นการประเมินโครงการ โดยได้มีการแบ่งหน่วยของการประเมินออกเป็น 2 หน่วยระบบ คือ

- 1) หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้
 - 2) หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย
- ตารางที่ 3.1 แสดงหน่วยระบบที่ใช้ในการประเมินโครงการ

หน่วยระบบ A	หน่วยระบบ B
การประเมินบริบท	การประเมินบริบท
การประเมินปัจจัยนำเข้า	การประเมินปัจจัยนำเข้า
การประเมินกระบวนการ	การประเมินกระบวนการ
การประเมินผลผลิต	การประเมินผลผลิต

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร หมายความว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง หรืออาจเป็นสิ่งที่มีความมีชีวิตอื่นๆ ประชากรในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน วังสีตล คือมีจำนวนสมาชิกที่อาศัยในหมู่บ้าน วังสีตล มีจำนวนครัวเรือน 163 ครัวเรือน มีบ้าน 174 หลังคาเรือน มีจำนวนประชากร 556 คนซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการใช้ในการประเมินโครงการนั้นผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลที่ต่างกันไป

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างก็คือตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษาโดยที่กลุ่มตัวอย่างจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ

- 1) วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร
- 2) ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดี

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน วังสีตล ซึ่งหมู่บ้านวังสีตลนี้นับว่ามีจำนวนประชากรเป็นจำนวนมากผู้วิจัยจึงได้เก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจะเป็นการแบ่งข้อมูลออกเป็นกลุ่ม โดยที่ประชากรแต่ละกลุ่มนั้นจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป และจึงมีวิธีในการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

1) บร. 1 จะเป็นการเก็บข้อมูลจากประชากรในหมู่บ้านในเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน ฐานะทางเศรษฐกิจรวมไปถึงอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก จ)

2) บร. 2 จะเป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความเข้มแข็งของหมู่บ้าน เช่น การมีความสามัคคี การมีความซื่อสัตย์ การมีความช่วยเหลือกันในหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่จะเข้ามาช่วยในกันพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก จ)

3) บร. 3 , 4 เป็นการเก็บข้อมูลที่ได้อาจจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและประชากรในหมู่บ้านเป็นบางส่วนซึ่งข้อมูลที่ได้นั้นจะมาจาก การสัมภาษณ์และการสนทนากันเองของคนในหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก จ)

4) บร. 5 , 6 , 7 , 10 , 12 เป็นการเก็บข้อมูลจากการสุ่มกลุ่มตัวแทนของแต่ละอาชีพและตัวแทนของแต่ละหมู่บ้าน โดยข้อมูลที่ได้นั้นจะมาจาก การจัดเวทีประชาคมในระดับหมู่บ้านและในระดับตำบล (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก จ)

5) บร. 8 เป็นข้อมูลที่ได้มาจากผลิตภัณฑ์ของชาวบ้านที่สามารถเกิดขึ้นได้และมีความเป็นไปได้ในระดับตำบล (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก จ)

6) บร. 9 เป็นการสัมภาษณ์ประชากรที่ได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างขึ้นมาซึ่งกลุ่มตัวอย่างก็จะมีหลายแนวความคิดด้วยกัน (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก จ)

7) บร. 11 เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มผู้กู้เงินกองทุนซึ่งมีจำนวนผู้กู้ทั้งหมดเป็นจำนวน 84 คนซึ่งนับว่าเป็นจำนวนมากผู้วิจัยจึงได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยที่ผู้กู้นั้นจะมีอาชีพที่แตกต่างกัน (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก จ)

3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการซึ่งจะมีอยู่ด้วยกัน 2 ระบบคือ หน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

ซึ่งแต่ละหน่วยจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 หน่วย A ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ปัจจัยนำเข้า (I)	กระบวนการ (P)	ผลผลิต (O)
- นโยบายของรัฐบาล	- การคัดเลือกผู้กู้	- จำนวนผู้ได้กู้
- เงิน 1 ล้านบาท	- การรับชำระหนี้	- ยอดเงินให้กู้
- คณะกรรมการกองทุน	- การทำบัญชี	- กองทุนสะสม
- ผู้สมัครขอกู้	- จำนวนผู้กู้	- ชื่อเสียงของชุมชน
- นักศึกษาบัณฑิตกองทุน	- บทบาทของนักศึกษา	- นักศึกษาผ่านงาน

ตารางที่ 3.3 หน่วยระบบ B การดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

ปัจจัยนำเข้า (I)	กระบวนการ (P)	ผลผลิต (O)
- เงินที่กู้มาได้	- การประกอบกิจการ	- รายได้เป็นเงิน
- เงินออมทรัพย์	- การทำบัญชี	- ผลเป็นความพอใจ
- เทคนิคการทำงาน	- การหาวัตถุดิบ	- ผลเป็นสิ่งที่ของ
- สถานที่	- การหาตลาด	- ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี
- นักศึกษาผ่านงาน	- การวิเคราะห์ประเมิน	- นักศึกษาได้เรียนรู้

ตัวชี้วัดในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประกอบด้วย

3.3.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 2 หมวด คือ

3.3.1.1 ตัวชี้วัดบริบท ซึ่งแบ่งได้ 2 ระดับคือ

1) บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพแวดล้อม , ป่าไม้ , สภาพของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ความยากจนของประเทศ
- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม , วิชาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- ภาวะการขาดดุลระหว่างประเทศ
- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- ความเดือดร้อนและความเป็นหนี้สินของประชาชน
- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

2) บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพป่าและหนองน้ำ , สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจ
- ด้านวัฒนธรรม
- ลักษณะประชากรที่เป็นศักยภาพในด้านดี

3.3.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 3 หมวดคือ

3.3.2.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกันกับตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A

3.3.2.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดเหมือนในหน่วยระบบ A

3.3.2.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วย

- 1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้
- 2) อาชีพหลักของผู้กู้
- 3) รายได้ของครอบครัว

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการ ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองในครั้งนี้ข้อมูลก็จะได้อมาจาก การสัมภาษณ์ , การสังเกต เป็นต้นซึ่งข้อมูลดังกล่าวก็จะแบบพร้อมมาจากแบบรายงานต่างๆ (บร.) ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลดังนี้

- 1) แบบรายงานข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- 2) แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- 3) แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทศนคคที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน
- 4) แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- 5) แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- 6) แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน
- 7) แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน
- 8) แบบรายงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
- 9) แบบรายงานบันทึกการสัมภาษณ์
- 10) แบบรายงานสรุปบทเรียนชุมชนของหมู่บ้าน
- 11) แบบรายงานศึกษาเจาะลึกรายกรณี
- 12) แบบการวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน วังสีศต ผู้วิจัยได้ดำเนินการเกี่ยวกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับใช้ในการประเมินโครงการดังต่อไปนี้

- 1) เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลในส่วนของราชการที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านซึ่งข้อมูลก็จะได้อมาจาก อำเภอ ตำบล และศูนย์บริการสาธารณสุขประจำตำบล
- 2) สังเกตพฤติกรรมของคนในหมู่บ้านและสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมของคนในหมู่บ้าน
- 3) สรุปข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน เช่น ประวัติหมู่บ้าน , สภาพเศรษฐกิจ ,ระบบสังคมและวัฒนธรรมของคนในหมู่บ้าน ดังสรุปได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.4 ตารางแสดงการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล
การสัมภาษณ์	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ - ข้อมูลจากคณะกรรมการกองทุน - ผู้ใหญ่บ้าน - ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน
การใช้แบบสอบถาม	<ul style="list-style-type: none"> - ประชากรในหมู่บ้าน - คณะกรรมการกองทุน - กลุ่มสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน
การสังเกต	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการนำเสนอข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดทำให้ระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดยการใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลนั้นๆ ในการประเมินโครงการครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเภทคือ

- 1) การวิเคราะห์เอกสาร โดยวิเคราะห์เกี่ยวกับเนื้อหา เช่น เอกสารของทางราชการ หนังสือคู่มือการจัดตั้งกองทุน เป็นต้น
- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลข แล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ เช่น รายได้ จำนวนร้านค้า และค่าสถิติที่ใช้ก็คือ ค่าร้อยละ , ฐานนิยม
- 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะที่เป็นการเขียนบรรยายแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้ แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการซึ่งจะอยู่ในรูปของ ความยุติธรรม, ความสามัคคี, ทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์การติดตามประเมินโครงการ

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.1.1 บริบทระดับประเทศ

1) ความยากจนของประเทศ (เสรี พงศ์พิศ : 2544)

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงประมาณ 40 ปีที่ผ่านมาแม้จะทำให้หลายอย่างดีขึ้น สะดวกสบายขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งชีวิตของคนในชนบทกับแอ่งและคูมีความลำบากมากขึ้นซึ่งการพัฒนาที่ผ่านมาคงไม่ยั่งยืนเพราะถ้ายังยืนจริงชาวไร่ชาวนาคงไม่เป็นหนี้เป็นสินกันแบบไม่มีทางออกอย่างนี้ ป้ายคงเหลือมากกว่านี้ดินก็คงดีกว่าและสมบูรณ์กว่า น้ำคงไม่เน่า ทรัพยากรทุกอย่างยังคงมีมากพอเพียงที่จะแบ่งกันใช้โดยที่ไม่ต้องเบียดเบียนกันจนทำให้เกิดการเดินขบวนประท้วงและไปนอนหน้าทำเนียบรัฐบาลเป็นป็อย่างที่ผ่านมา

2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME s)

รัฐบาลได้มีนโยบายอย่างชัดเจนในการส่งเสริมและพัฒนา SMEs โดยถือเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว โดยการสร้างฐานผู้ประกอบการ SMEs หรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นขณะเดียวกันก็จะช่วยเหลือพัฒนาผู้ประกอบการ SMEs เดิมที่มีศักยภาพให้อยู่รอดทั้งระดับ SMEs ทั่วๆ ไปและ SMEs ที่เป็นวิสาหกิจเพื่อให้ SMEs ทั้ง 2 กลุ่มเกิดขึ้นดำรงอยู่และเจริญก้าวหน้าช่วยพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทยอันจะทำให้สัดส่วนจำนวนผู้ประกอบการในประเทศเพิ่มขึ้นเท่ากับเป็นการขยายฐานภาษีสร้างรายได้ให้กับรัฐบาลเพื่อนำมาพัฒนาประเทศ การส่งเสริม SMEs ดังกล่าวข้างต้นเป็นการพัฒนาที่ยึดหลักให้ผู้ประกอบการเป็นตัวนำในการพัฒนา SMEs ทั้งระบบเนื่องจากผู้ประกอบการเป็นปัจจัยการผลิตที่มีชีวิตและวิญญาณจึงเป็นผู้ผสมผสานปัจจัยการผลิตอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นที่ดินเงินทุน เทคโนโลยี เครื่องจักร ฯลฯ

3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดของไทยนั้นสาเหตุหลักเป็นผลมาจากการขาดดุลซึ่งประเทศไทยเรานั้นได้ผลิตสินค้าในประเทศและมี “ ส่วนเกิน ” ที่สามารถส่งออกไปขายในต่างประเทศได้เป็นมูลค่า 583.2 พันล้านบาทแต่ในขณะเดียวกันเรามีความต้องการบริโภคและลงทุนเกินกว่ากำลังการผลิตในประเทศจะตอบสนองได้ทำให้ต้องนำสินค้าเข้าจากต่างประเทศเป็นมูลค่าถึง 838.3 พันล้านบาทส่วนดุลบริการนั้นส่วนต่างระหว่างรายได้ที่ประเทศได้รับจากการให้บริการนักท่องเที่ยวต่างประเทศและรายได้ส่งกลับของคนไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศซึ่งไทยมีการขาดดุลมาโดยตลอดแต่โดยสรุปแล้วการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด คือการใช้เงินมากกว่ารายได้ทำให้ต้อง

สร้างหนี้เสมือนกับการรูดบัญชีเครดิตคนนั่นเองประเทศกำลังพัฒนาเช่นประเทศไทยนั้น โดยปกติแล้วจะขาดดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างต่อเนื่องเพราะประเทศกำลังพัฒนามีทุนน้อยแต่มีทรัพยากรมากดังนั้นเงินทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในไทยก็ได้ผลตอบแทนสูงกว่าที่จะนำไปลงทุนในประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งส่วนของไทยเองหากพึ่งพิงเพียงเงินออมในประเทศเพียงอย่างเดียวก็จะทำให้ลงทุนได้น้อยและเศรษฐกิจก็จะขยายตัวช้ากว่าพึ่งพิงเงินทุนต่างประเทศบรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทบางคนเรียกว่าความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบทการทำให้ทันสมัยที่ผ่านมาในนามของการพัฒนาชนบทและคนยากจนในเมืองสูญเสียความเชื่อมั่นในตัวเองไปเกือบหมดสิ้นสูญเสียเพราะระบบของสังคมทำให้เป็นเช่นนั้นส่วนในระบบการศึกษา ระบบสาธารณสุข ระบบการปกครอง และการพัฒนาสอนให้คนดูถูกพ่อแม่ของตนเองเพราะท่านเรียนจบเพียงชั้นป. 4 ถูกภูมิปัญญาท้องถิ่น เอาปัญญาเป็นตัววัดความรู้และดูถูกความสามารถในการทำมาหากินการพัฒนาชาวบ้านแบบนี้คนจากหน่วยงานต่างๆเข้าไปหมู่บ้านเพื่อประกาศลัทธิพัฒนาใหม่ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวยิ่งทำให้ชุมชนมีความอ่อนแอลงส่วนที่เหลืออยู่ในชุมชนหมู่บ้านก็ถูกจัดการ โดยคนนอกเกือบทั้งสิ้นตั้งแต่ผลผลิตทางการเกษตร ข้าว ปลา อาหาร หัตถกรรม รวมไปถึงแรงงานทั้งที่ไปทำงานต่างประเทศด้วย

4) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ (เสรี พงศ์พิศ : 2544) การเปลี่ยนแปลงในอคิดก็เกิดขึ้นมาโดยตลอดประวัติศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วซึ่งทำให้ชาวบ้านธรรมดาไม่สามารถปรับตัวได้ทันข้อมูลข่าวสาร ความรู้ก็ไม่มี หรือมีแต่เพียงด้านเดียวแรกๆข้าราชการและพ่อค้าคือแหล่งข้อมูลเดียวเข้าไปบอกชาวบ้านให้ปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตจากการทำมาหากินเพื่อยังชีพมาสู่การลงทุนเพื่อการผลิตขายให้ได้เงินมากมายได้ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคที่กำลังทะลักออกมาจากโรงงานอุตสาหกรรมเข้าสู่หมู่บ้านข้อมูลข่าวสารและความรู้ที่ได้รับต่อมา คือ สื่อมวลชน วิทยุ และหนังสือพิมพ์ส่วนหนังสือพิมพ์ยังคงได้รับรู้น้อยเพราะหมู่บ้านยังไม่ได้คุ้นเคยกับวัฒนธรรม การอ่าน วิทยุ โทรทัศน์นำเอาค่านิยมใหม่ระบบคุณค่าใหม่เข้ามาหมู่บ้านอย่างรวดเร็วนี้คือผลของการพัฒนาแบบเอาเงินนำหน้าปัญญาตามหลัง โดยรัฐเองได้ใช้เงินเป็นล้านล้านบาทตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมาเพื่อพัฒนาประเทศ โคนเฉาพะชุมชนในชนบททุกวันนี้ทุกอย่างจึงพูดจากาษาเงินกันไปหมดไม่ว่าเรื่องอะไรแม้แต่เรื่องการเมืองการเลือกตั้งทุกระดับก็ต้องพูดจากาษาเงินทุกอย่างเป็นเรื่องของผลประโยชน์

4.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

4.1.2.1 ประวัติและความเป็นมาของหมู่บ้าน

หมู่บ้านวังมีสด หมู่ที่ 3 เริ่มก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2508 หรือเมื่อประมาณ 36 ปีซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีชื่อหมู่บ้านและยังไม่มี การตั้งหมู่บ้าน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าที่ยังไม่มีใครมาจับจองที่ดินต่อมาก็มีกลุ่มคนที่พากันอพยพเข้ามาอยู่ก็คือ นาย ปิ่น ยอดมณี , นาย จันท์ เลศผล และนาย สะอาด นิลธิดา สาเหตุที่มีกลุ่มอพยพเข้ามาอยู่ก็เพราะว่าพื้นที่ในเขตนี้หรือในบริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์มาก ฝนตกตามฤดูกาล มีบ่อน้ำที่อุดมสมบูรณ์และมีปลาเป็นจำนวนมากจึงได้พา ครอบครัวอพยพเข้ามาอยู่กันและได้มีการจับจองที่ดินซึ่งในสมัยนั้นการประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น การปลูกข้าวโพดก็จะใช้จอบขุดหลุมปลูกจะไม่มีการหยอดเหมือนในปัจจุบัน ต่อมาก็เริ่มมีกลุ่มผู้อพยพเข้ามาอยู่เพิ่มมากขึ้น คือกลุ่ม นาย บุญดี คุณเวียง , นาย ทวี ทำสวน ซึ่งส่วนมาจะอพยพมาจากจังหวัด สระบุรี และจังหวัด พระนครศรีอยุธยา หลังจากนั้นก็มีคนชื่อ นางสาว ซึ่งนางสดได้อาศัยอยู่หลังเขาโดยตั้งอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้านในปัจจุบัน นางสาวได้เป็นไข้ป่าและได้เดินทางเข้ามาตกปลาที่วังใกล้กับบริเวณกลุ่มผู้อพยพ (วังเป็นชื่อในบริเวณแหล่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นบ่อน้ำที่มีขนาดไม่กว้างมากนัก โดยตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน ซึ่งบ่อน้ำนั้นมีปลาอยู่เป็นจำนวนมากชาวบ้านเลยเรียกกันว่า วังปลาหรือวังมัจฉาก็เลยเรียกกันว่า วัง) ในขณะที่นางสดตกปลาอยู่นั้นนางสดได้เป็นไข้อย่างรุนแรงไม่มีใครมาช่วยนางสดก็เลยเสียชีวิตที่บ่อนตกปลาหรือที่เรียกว่า วัง กลุ่มผู้อพยพได้ข่าวเช่นนั้นก็เลยมีความเห็นกันว่าพวกเราเข้ามาอยู่กันยังไม่มีชื่อของหมู่บ้านเลยก็เลยช่วยกันตั้งชื่อหมู่บ้านครั้งแรกชื่อว่าหมู่บ้าน วังอิสด และได้เดินทางไปอำเภอเพื่อทำเรื่องขอตั้งหมู่บ้าน ในสมัยนั้นทางคมนาคมส่วนใหญ่จะเป็นทางเกวียนการเดินทางจึงเป็นทางเดินเท้า ต่อมาเมื่อได้มีการตั้งชื่อหมู่บ้านแล้วก็ได้มีการคัดเลือกผู้ใหญ่บ้านในสมัยนั้นจะมี นาย ชวน คงเจริญ เป็นผู้ใหญ่บ้านและมี นายปิ่น ยอดมณี เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหลังจากนั้นไม่นานกลุ่มผู้อพยพมีความเห็นกันว่าชื่อหมู่บ้าน วังอิสด นั้นเป็นชื่อที่ไม่เพราะจึงได้ลงความเห็นกันว่าให้เปลี่ยนชื่อเป็นหมู่บ้าน วังสิตต จึงได้พากันไปเปลี่ยนชื่อที่อำเภอโดยมีนายอำเภอ คือ นาย ยิ่ง พูลสวัสดิ์ เป็นผู้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้าน วังสิตตและได้เป็นชื่อที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันต่อมาก็เริ่มมีผู้อพยพเข้ามาอยู่กันเรื่อยๆ โดยมาจากหลายจังหวัดด้วยกันคือมาจากจังหวัดนครสวรรค์ กรุงเทพฯ ฯ สระบุรี เป็นต้นหลังจากนั้น ผู้ใหญ่ชวน คงเจริญ จึงได้ลาออกจากตำการเป็นผู้ใหญ่บ้านหลังจากนั้นจึงได้มีการคัดเลือกผู้ใหญ่บ้านใหม่และผู้ใหญ่บ้านคนใหม่คือนาย สมยศ คุณเวียง ในสมัยนั้นหมู่บ้านวังสิตต มีการรวมกลุ่มหมู่บ้านหลายกลุ่มด้วยกัน เช่น หมู่บ้านศาลเจ้า

หมู่บ้านตะลูกแจงทำให้ผู้ใหญ่บ้านต้องเพิ่มการปกครองมากขึ้นต่อมาจึงมีตัวแทนของกลุ่มหมู่บ้านศาลเจ้าได้ขอแยกหมู่บ้านออกจากหมู่บ้าน วังสิสค ซึ่งได้แยกหมู่บ้านศาลเจ้าเป็นหมู่ที่ 12 ในปี พ.ศ. 2537 ต่อมาผู้ใหญ่บ้านสมยศ คุณเวียงได้ลาออกจากตำแหน่งซึ่งดำรงตำแหน่งมาเป็นเวลา 17 ปี (ลาออก พ.ศ. 2544 เดือน เมษายน) และได้ผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ คือ นาย ชาติชาย คุณเวียง และได้รับการแต่งตั้งการเป็นผู้ใหญ่เมื่อเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2544 ซึ่งผู้ใหญ่ชาติชาย คุณเวียงเป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน

4.1.2.2 สภาพปัจจุบัน

1) ทำเลที่ตั้ง

หมู่บ้านวังสิสคตั้งอยู่ที่ ต. คลองม่วง อ. ปากช่อง จ. นครราชสีมา ตัวหมู่บ้านอยู่ห่างจาก อ. ปากช่อง ประมาณ 30 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 5,450 ไร่หรือ ประมาณ 8.12 ตารางกิโลเมตรพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบล้อมรอบด้วยเขาทั้งทางด้านทิศเหนือและทิศใต้

2) อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดกับ	ภูเขา
ทิศตะวันออก	ติดกับ	หมู่บ้านศาลเจ้า หมู่ที่ 12 ต. คลองม่วง
ทิศตะวันตก	ติดกับ	หมู่บ้าน กุดโจ้ง ต. วังไทร
ทิศใต้	ติดกับ	ภูเขาซึ่งเป็นเขตติดต่อระหว่างหมู่บ้านศาลเจ้า ต. คลองม่วง และหมู่บ้าน มอทรายทอง ต. วังไทร อ. ปากช่อง จ. นครราชสีมา

3) จำนวนประชากร

ในหมู่บ้านมีจำนวนครัวเรือน 163 ครัวเรือนมีบ้าน 174 หลังคาเรือนมีจำนวนประชากรดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรของหมู่บ้าน วังสิสค

เพศ	จำนวนประชากร ทั้งสิ้น 556 คน	คิดเป็นร้อยละ %
หญิง	263 คน	47
ชาย	292 คน	56

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนประชากรแยกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	จำนวนประชากร		
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
อายุน้อยกว่า 1 ปีเต็ม	7	4	11
อายุ 1 ปีเต็ม - 2 ปี	6	12	18
อายุ 3 ปีเต็ม - 5 ปี	21	15	36
อายุ 6 ปีเต็ม - 11 ปี	36	20	56
อายุ 12 ปีเต็ม - 14 ปี	16	23	39
อายุ 15 ปีเต็ม - 17 ปี	30	32	62
อายุ 18 ปีเต็ม - 49 ปี	120	113	233
อายุ 50 ปีเต็ม - 59 ปี	34	26	60
อายุ 60 ปีเต็มขึ้นไป	23	18	41
รวมทั้งหมด	292	263	556

4) สภาพที่ดิน

สภาพดินโดยทั่วไปของหมู่บ้าน วังสีสด ส่วนใหญ่จะเป็นดินร่วนปนทรายบางพื้นที่ก็มีหินเพราะสภาพพื้นที่หรือทำเลที่ตั้งนั้นจะมีภูเขาเอบรรอบ มีจำนวนที่ดินทั้งสิ้น 5,420 ไร่ใช้ในการทำนารวม 685 ไร่ (นาหว่าน 223 ไร่, นาข้าว 112 ไร่, นาธรรมชาติ (เกษตรผสมผสาน) 350 ไร่) พืชที่ใช้ในการเพาะปลูกก็จะเป็นพืชที่เหมาะสมกับพื้นดินเท่านั้น เช่น ข้าวโพด พริก เป็นต้น

5) แหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้าน

แหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้าน วังสีสด จะได้มาจากการขุดลอกคลองเก่าให้เป็นคลองใหม่โดยมีการขุดลอกคลองเป็นช่วงๆคลองที่สำคัญจะมีอยู่ 2 แหล่งใหญ่ๆ คือ ที่หมู่บ้านวังสีสด ซึ่งคลองจะตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน ส่วนคลองที่ 2 คลองจะตั้งอยู่ที่กลุ่มหมู่บ้านตะลูกแดงจะอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้านซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่ไหลมาจากหมู่บ้านศาลเจ้านอกจากนี้ชาวบ้านยังมีการใช้น้ำปะปาและน้ำที่เกิดจากการขุดลอกมาใช้ในด้านเกษตรกรรมจนเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้านอยู่ในปัจจุบัน

6) ระบบสาธารณูปโภค

6.1) มีการสร้างถังน้ำปะปาประจำหมู่บ้าน โดยการจ่ายน้ำและมีการวางท่อปะปาตามบ้านและพื้นที่ต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง

6.2) มีการสร้างและขุดคลอง ขุดบ่อน้ำสาธารณะไว้ใช้ซึ่งสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในอาชีพเกษตรกรรม

6.3) มีภาระในการกักเก็บน้ำฝนประจำหมู่บ้าน

7) ระบบสังคมและวัฒนธรรม

เมื่อก่อนระบบเครือญาติจะเป็นแบบครอบครัวเดี่ยวโดยจะมี พ่อ , แม่ , ลูก , หลาน พี่ , ปู่ , ย่า , ตา , ยาย โดยจะอยู่ร่วมกันหรืออยู่ด้วยกันแต่ในปัจจุบันระบบเครือญาติจะเป็นครอบครัวขยายมีการซื้อที่ดินแยกกันอยู่มากขึ้นโดยแยกออกมาอยู่ในครอบครัวของตนเอง เช่น มี พ่อ, แม่ , ลูก จะอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัว

8) การเมืองการปกครอง

ลักษณะการเมืองและการปกครองของหมู่บ้าน วังสี่ศคนั้น จะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนหลักหรือเป็นคนสำคัญในการบริหารงาน นอกจากนี้ยังมีการระบุน้ำที่อย่างชัดเจนว่าใคร ทำอะไร มีหน้าที่อย่างไร ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างมาเพียงบางตำแหน่งดังต่อไปนี้

8.1) ผู้ใหญ่บ้าน จะเป็นผู้ปกครองของคนในหมู่บ้านเวลาใครมีปัญหาในเรื่องต่างๆ เช่น มีการลักขโมย มีการฆ่ากัน ผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้ติดตามและติดต่อกับเจ้าหน้าที่ราชการมาช่วยในกรณีแก้ไขปัญหาตามกฎหมายต่อไป

8.2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ใหญ่ในกรณีที่ผู้ใหญ่บ้านมีธุระที่จำเป็นซึ่งไม่สามารถมาด้วยตนเองได้ก็จะส่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมาแทน

8.3) ส.อบต. (สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล) จะมีหน้าที่ในการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้าง เช่น การสร้างถนน การขุดคลอง การปรับปรุงและซ่อมแซมพื้นที่ต่างๆ

นอกจากนี้ยังมี ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้าน , ประธาน อสม. (เจ้าหน้าที่ อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน)ประจำหมู่บ้านซึ่งในแต่ละฝ่ายจะทำงานร่วมกันโดยมีการเชื่อมโยงการบริหารงานต่างๆในหมู่บ้านมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน เป็นต้น

9) เศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของหมู่บ้าน วังสีศคนั้น ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพเลี้ยงสัตว์ เช่น ปลูกข้าว ปลูกข้าวโพด มีการปลูกผักในระยะที่มีน้ำมากซึ่งลูกค้าที่ใช้บริการก็คือ ชาวบ้านหรือคนในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงหมู เลี้ยงวัว เลี้ยงวัวนม เป็นต้น

10) วัดและประเพณี

วัดและประเพณีถือว่าเป็นแหล่งที่มีความสำคัญของคนในหมู่บ้านเป็นอย่างมาก เพราะวัดเป็นสถานที่ที่ช่วยในการสร้างและสืบสานประเพณีเป็นแหล่งที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจให้คนทำความดีและเป็นศูนย์รวมแห่งวัฒนธรรมนอกจากนี้ชาวบ้านยังได้ใช้กิจกรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต วัดในปัจจุบันของหมู่บ้านวังสีศคนีมีจำนวน 2 แห่งด้วยกันคือ วัดวังมะนาวและวัดบ้านวังสีศซึ่งในแต่ละเดือนก็มีการจัดงานบุญงานประเพณีในรอบหนึ่งปีที่หมู่บ้านร่วมใจกันจัดขึ้น คือ

เดือน มกราคม	งานประเพณีทำบุญวันขึ้นปีใหม่
เดือน กุมภาพันธ์	-
เดือน มีนาคม	-
เดือน เมษายน	งานประเพณีสงกรานต์
เดือน พฤษภาคม	-
เดือน มิถุนายน	-
เดือน กรกฎาคม	มีการเลี้ยงศาลพระภูมิที่ชาวบ้านให้ความนับถือ ประเพณีเข้าพรรษา
เดือน สิงหาคม	-
เดือน กันยายน	ทำบุญสารทไทย
เดือน ตุลาคม	งานทำบุญประเพณีออกพรรษา
เดือน พฤศจิกายน	งานทอดกฐิน , ประเพณีลอยกระทง
เดือน ธันวาคม	-

11) สุขภาพและอนามัย

หมู่บ้านวังสีตจะมีสถานพยาบาล คือ สถานีอนามัย ต. คลองม่วง โดยตั้งอยู่ที่หมู่บ้านกลุ่มศาลี ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้านวังสีต โดยที่หมู่บ้านวังสีตได้อยู่ในความดูแลและความรับผิดชอบในด้านต่างๆ เช่น การรักษาพยาบาล สวัสดิการ ซึ่งสถานพยาบาลถือว่ามีความจำเป็นและมีความต้องการขั้นพื้นฐานที่อยู่ในปัจจัยสี่ก็คือ ยารักษาโรค โดยทางเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้จัดให้มีหัวหน้ากลุ่มหรือเจ้าหน้าที่ อสม. ในแต่ละหมู่บ้าน โดยมีหน้าที่ในการหาข้อมูลเกี่ยวกับด้านสุขภาพในหมู่บ้าน โดยจัดตัวแทนเป็นหัวหน้าคุ้มแต่ละคุ้มซึ่งจะมีอยู่ 4 คุ้มด้วยกัน คือ คุ้มบ้านวังสีต , คุ้มบ้านกลุ่มด่าน , คุ้มบ้านวังมะนาวและคุ้มบ้านตะกุกแงง โดยมีการจัดตัวแทนคุ้มละ 1 คนและมีหน้าที่หลักคือ เก็บข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก / การจัดสวัสดิการให้แก่คนชรา / การดูแลในเรื่องของสุขภาพของคนในหมู่บ้าน เป็นต้น

12) ด้านการศึกษา

โรงเรียนบ้านวังสีตเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษามีตั้งแต่ระดับอนุบาล , ชั้นประถม ซึ่ง มีครูจำนวน 9 คน

- มีวุฒิทางการศึกษา - ต่ำกว่าปริญญาตรี 2 คน
- ปริญญาตรี 7 คน

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนนักเรียนในโรงเรียนระดับอนุบาลและระดับชั้นประถมศึกษา

ระดับชั้น	จำนวนเด็ก (คน)
ชั้นอนุบาล 1	14
ชั้นอนุบาล 2	14
ชั้น ป. 1	16
ชั้น ป. 2	20
ชั้น ป. 3	15
ชั้น ป. 4	22
ชั้น ป. 5	21
ชั้น ป. 6	16
รวม	138

13) ข้อมูลด้านต่างๆ

13.1) สภาพปัญหา

ก. ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน

- การสื่อสารไม่สะดวก
- การคมนาคมไม่สะดวก
- ไฟฟ้าไม่ทั่วถึง
- ปัญหาที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์

ข. ปัญหาการผลิต การตลาด รายได้และการทำงาน

- ราคาผลผลิตตกต่ำ
- ต้นทุนการผลิตสูง
- การว่างงาน

ค. ปัญหาสาธารณสุขและอนามัย

- สถานอนามัยคับแคบ
- โรคติดต่อ, โรคพิษสุนัขบ้า, โรคไข้เลือดออก

ง. ปัญหาความรู้เพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิต

- ปัญหายาเสพติด
- คนชราขาดรายได้เลี้ยงชีพ
- คนพิการขาดคนดูแล
- เด็กขาดสารอาหาร / เด็กเรียนดีแต่ยากจน

จ. ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ

- ป่าถูกทำลาย
- ที่ดินเสื่อมโทรม

13.2) ความต้องการของประชาชน

ก. ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน

- ก่อสร้างถนนให้มีมาตรฐานมากกว่าเดิม
- ขยายเขตไฟฟ้าให้ทั่วถึง
- ขยายเขตการสื่อสารให้ทั่วถึง

- ข. ปัญหาการผลิต การตลาด รายได้และการมีงานทำ
- ให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับราคาสินค้า
 - ให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับตลาดและอาชีพเสริม
 - ให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการเกษตรของหมู่บ้าน
- ค. ปัญหาสาธารณสุขและการอนามัย
- จัดหาวัคซีนให้กับสถานีอนามัย
 - จัดสร้างสถานีอนามัยให้กว้างขึ้น
 - จัดหากองทุนป้องกันโรคติดต่อ
- ง. ปัญหาความรู้เพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิต
- จัดหาเบี้ยยังชีพให้คนชรา คนพิการ ที่ไม่สามารถเลี้ยงตนเองได้
 - ให้ความรู้แก่เกษตรกรในการปราบปรามยาเสพติด
 - ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจออกตรวจมากขึ้น
- จ. ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ
- รัฐจัดเพาะพันธุ์ไม้ให้ไม่เพียงพอ
 - ให้ประชาชนร่วมเป็นกรรมการดูแลป่าไม้
 - ต้องการปลูกป่าข้างถนนทุกสาย
- 13.3) แนวทางการพัฒนาของหมู่บ้าน
- นโยบาย
- ก. อยุ่กให้ทางคมนาคมสะดวก
 - ข. มีกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง
 - ค. มีกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน
- 13.4) ลำดับความสำคัญของปัญหา
- ก. โครงสร้างพื้นฐาน
 - ข. การผลิตการมีงานทำและการว่างงาน
 - ค. สาธารณสุข อนามัย
 - ง. คุณภาพชีวิต
 - จ. น้ำดื่ม น้ำใช้เพื่อการเกษตร
 - ฉ. สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านแบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ

4.2.1 หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านพบว่า ชาวบ้านมีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติในการที่รัฐบาลได้จัดสรรเงินกองทุนมาให้หมู่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านนั้นสามารถมีเงินทุนในการประกอบอาชีพของตนเองให้ครอบครัวของตนเองนั้นมีการพัฒนา ทั้งภาคตนเองได้และสามารถมีเงินใช้จ่ายหมุนเวียนภายในครอบครัวอย่างมีระบบ

2) เงิน 1 ล้านบาท พบว่าเป็นเงินที่รัฐบาลจัดสรรลงมาให้กับหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้านบาทโดยให้คณะกรรมการเป็นผู้คอยจัดสรรเงินให้กับสมาชิกผู้กู้หรือชาวบ้านที่ต้องการเงินนั้นมาลงทุนในการประกอบอาชีพ

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน พบว่า ชาวบ้านมีการคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยที่มีการเสนอชื่อผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านและมีการคัดเลือกโดยการยกมือให้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยโดยซึ่งได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการทั้งหมดจำนวน 15 คน

4.2.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า มีจำนวนประชากรในหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกกองทุนจำนวน 134 คน แต่มีสมาชิกที่ขอกู้เงินเพียง 84 คน สาเหตุที่สมาชิกขอกู้เงินเพียง 84 คน ก็เพราะว่า เมื่อได้ก้เงินกองทุนไปแล้วพอถึงระยะเวลากำหนดการส่งเงินคืนส่งเงินคืนหรือถึงเวลาที่ต้องชำระหนี้แล้วจะ ไม่มีเงินส่งคืนตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนด

2) ขบวนการทำบัญชี พบว่า การทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านวังสีตนั้นจะมีการจัดทำบัญชีโดยการแยกตามหัวข้อซึ่งมีหัวข้อดังต่อไปนี้

- ทะเบียนคุมลูกหนี้
- ทะเบียนคำขอกู้
- ทะเบียนเงินตั้งจะ/ คำหุ้น
- บัญชีรายรับ- รายจ่ายประจำปี
- ใบสำคัญรับเงิน
- ใบสำคัญจ่ายเงิน

4.2.3 ผลประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ

1) ผลโดยตรง พบว่า มีผู้ได้กู้เงินกองทุนจำนวน 84 ราย มียอดจำนวนเงินที่ **ให้กู้** 941,000 บาท ซึ่งมีการประกอบอาชีพดังนี้ อาชีพเกษตรกรรม , อาชีพเลี้ยงสัตว์ , อาชีพค้าขาย และอาชีพบริการ (ช่างเชื่อม,ช่างเสริมสวย)

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า มีการทำสัญญาปีต่อปีจึงมีการชำระเงิน 1 ปี **หลังจากจากที่กู้เงินมาแล้ว** จึงยังไม่มีมีการชำระเงินกู้ก่อนกำหนด

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า นักศึกษาได้เข้ามาช่วยในการเขียนบัญชีและ **ช่วยในการตรวจสอบการดำเนินโครงการของสมาชิกผู้กู้**

4.2.4 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

1) ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า สมาชิกผู้กู้เงิน กองทุนนั้นมีจำนวน 84 รายซึ่งสมาชิกผู้กู้นั้นจะเป็นลักษณะ การกู้รายบุคคลเป็นหลัก คือ จะมีการกู้เงินกองทุนโดยไม่มี การตั้งกลุ่มหรือ ไม่มี การตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มสตรีแม่บ้าน หรือ กลุ่มผลิตภัณฑ์อาหาร เป็นต้นซึ่งผู้กู้เป็นรายบุคคลนั้นก็จะมี การประกอบอาชีพที่แตกต่างกันออกไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- กลุ่มค้าขาย มีจำนวนผู้กู้ 13 ราย รวมเป็นเงิน 165,000 บาทส่วนมาก สมาชิกที่กู้ไปนั้นจะประกอบอาชีพค้าขายอยู่ก่อนแล้วเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นในการกู้เงินของกลุ่มค้าขายก็จะเป็นการกู้เพื่อนำเงินที่กู้มาได้ก็นำมาเป็นต้นทุนหรือเป็นเงินที่ลงทุนในการซื้อของขายเพิ่มเติมจากของเดิมที่มีอยู่ดังนั้นกลุ่มอาชีพค้าขายจึงมีเงินลงทุนหมุนเวียนไปเรื่อยๆแต่ปัญหาของกลุ่มค้าขาย คือ ร้านค้ามีจำนวนค่อนข้างมากจึงทำให้ร้านค้าบางร้านขายของไม่ค่อยได้ โดยคณะกรรมการกองทุนนั้นจะให้กู้รายละไม่เกิน 10,000 - 20,000 บาท

- กลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ (เลี้ยงวัวนม , เลี้ยงวัวเนื้อ , เลี้ยงหมู) มีจำนวนผู้กู้ 52 ราย รวมเป็นเงิน 585,000 บาทส่วนมากผู้กู้จะนำเงินที่ได้มาไปซื้อวัวมาเลี้ยงเป็นอาชีพซึ่งลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ของหมู่บ้านจะมีความเหมาะสมในการประกอบอาชีพเลี้ยงวัวเพราะมีหญ้าเป็นจำนวนมากและค่อนข้างสะอาด ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะให้กู้รายละไม่เกิน 10,000 - 20,000 บาท

- กลุ่มอาชีพเกษตรกร มีจำนวนผู้กู้ 16 รายเป็นจำนวนเงิน 161,000 บาทผลผลิตทางการเกษตรที่ผู้กู้ทำกันคือ การปลูกข้าวโพด , การปลูกข้าว ซึ่งสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนไปนั้นจะนำเงินที่กู้ไปซื้อ วัสดุคิบ วัสดุ-อุปกรณ์ ในการทำไร่ , ทำนา เช่น ซื้อปุ๋ยมาใส่ข้าวโพดและไว้ใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการไถที่ดินเพื่อเตรียมความพร้อมในการลงมือประกอบอาชีพกันต่อไปซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะให้กู้รายละไม่เกิน 10,000 - 20,000 บาท

- กลุ่มอาชีพบริการ มีจำนวนผู้กู้ 3 ราย เป็นจำนวนเงินกู้ 30,000 บาทในการกู้เงินของกลุ่มอาชีพบริการนี้จะมีร้านเป็นของตัวเองอยู่ก่อนแล้วก็คือ ร้านเสริมสวยและร้านช่างซ่อม ซึ่งผู้กู้จะใช้เงินที่ได้กู้นั้นจะใช้ในการจัดซื้อวัสดุ-อุปกรณ์ที่ต้องการเพิ่มเติมจากของที่มีอยู่แล้วเพื่อให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของคนในหมู่บ้านและเพื่อนำไปพัฒนาร้านให้มีความพร้อมในการรับบริการจากประชาชนแล้วชาวบ้านที่จะมาใช้บริการต่อไปโดยคณะกรรมการหมู่บ้านจะให้กู้รายละไม่เกิน 10,000 - 20,000 บาท

2) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

- จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุนพบว่า จำนวนเงินที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดนั้นจะให้กู้รายละไม่เกิน 10,000 - 20,000 บาทซึ่งมีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปีซึ่งรวมยอดจำนวนเงินที่กู้ไปนั้นเป็นจำนวนเงิน 941,000 บาทรวมผู้กู้ 84 รายดอกเบี้ยจากเงินกู้นั้นเป็นเงิน 56,460 บาท

3) ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า สมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่จะนำเงินไปประกอบอาชีพตามที่ได้เขียนโครงการเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนซึ่งเงินที่ผู้กู้นำมานั้นจะนำไปใช้จ่ายและหมุนเวียนภายในครอบครัวของคนเอง

4) ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

- ผลโดยตรง พบว่า สมาชิกที่กู้เงินกองทุนไปนั้นจะนำเงินไปประกอบอาชีพในหมู่บ้านคือ อาชีพเกษตรกรกรรม, อาชีพเลี้ยงสัตว์, อาชีพค้าขาย , อาชีพบริการ (ช่างซ่อม,เสริมสวย)

- ผลกระทบโดยตรงพบว่า จำนวนสมาชิกสามารถปฏิบัติตามโครงการที่ได้เสนอมากับคณะกรรมการกองทุนโดยผู้ขอกู้นำเงินไปประกอบอาชีพที่มีในหมู่บ้านและมีสมาชิกสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามโครงการที่ได้เสนอมานับจำนวน 6 คน และมีสมาชิกผู้กู้เงินจำนวน 1 รายที่ไม่ได้ประกอบอาชีพในหมู่บ้านแต่นำเงินที่กู้ได้ไปประกอบอาชีพที่ อ. สูงคือ

- ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า นักศึกษาได้เรียนรู้ในการบริหารงานกองทุนของ

คณะกรรมการหมู่บ้านและ ได้ฝึกการคิดและการวิเคราะห์ในการทำงานกับชุมชน

4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กูในแต่อาชีพคือ อาชีพเกษตร อาชีพเลี้ยงสัตว์ อาชีพค้าขาย และอาชีพบริการในหมู่บ้านสรุปได้ดังนี้

4.3.1 อาชีพเกษตรกร

- ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ การมีเงินลงทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและสถานที่ในการประกอบอาชีพซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ของผู้กูอยู่แล้ว
- กระบวนการที่ดี ได้แก่ วัตถุดิบที่ได้นั้นจะได้มาจากร้านค้าในตลาด เช่น ปุ๋ย ผลิตพันธ์ข้าวโพด ยางพารา เป็นต้น
- ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ เมื่อมีเงินลงทุนแล้วสามารถนำเงินนั้นไปซื้อวัตถุดิบที่มีคุณภาพได้และทำให้ได้ผลผลิตที่ดีตามมาอีกด้วย

4.3.2 อาชีพเลี้ยงสัตว์

- ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล , เงินที่สมาชิกกูได้ , จำนวนสมาชิกที่ขอกูในการประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์
- กระบวนการที่ดี ได้แก่ การหาซื้อสัตว์ที่เลี้ยงง่ายและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นเช่น การเลี้ยงวัวในพื้นที่ที่จะมีหญ้าให้วัวกินโดยไม่ต้องไปหาซื้อหญ้าที่อื่น , การเลี้ยงวัวนมก็จะมีหน่วยงานหรือศูนย์ที่รับน้ำนมจากชาวบ้าน โดยที่ชาวบ้านจะต้องนำน้ำนมไปส่งทุกวันในตอนเย็น,หรือการเลี้ยงหมูและอาหารหมูที่ชาวบ้านจะต้องหาให้หมูกินก็คือ ผักบุ้ง ซึ่งอีกส่วนหนึ่งก็จะเป็นการหาซื้ออาหารเสริมบางเป็นบางส่วน
- ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ เมื่อสัตว์ที่เลี้ยงมีการเจริญเติบโตเต็มที่แล้ว เช่น หมู วัว ก็จะมีการซื้อขายเกิดขึ้นโดยที่ผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์นั้นได้ขายสัตว์ที่เลี้ยงให้กับผู้ที่มีอาชีพรับซื้อวัวเป็นหลักและเมื่อขายวัวได้ก็จะนำเงินนั้นไปซื้อวัวมาเลี้ยงอีกซึ่งก็จะเป็นเช่นนี้ไปเรื่อยๆ โดยการขายแต่ละครั้งนั้นก็จะมีกำไรบางเป็นบางส่วนและสามารถอยู่แบบพึ่งพาตนเองได้

5) การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า ชาวบ้านเกิดความสามัคคีและมี ความเข้มแข็งกันมากขึ้นเนื่องจากว่า ชาวบ้านมีโอกาสได้พบเจอกัน มีโอกาสได้พูดคุยกัน มีการ แสดงความคิดเห็นกันมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านมีความสนิทสนมกันและมีความคุ้นเคยกันมากขึ้น

4.4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

1) ปัจจัยด้านบวก

- ความเป็นผู้นำของผู้นำหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต.
- การมีความสามัคคีในหมู่บ้าน
- การมีความร่วมมือในการทำกิจกรรมในหมู่บ้านมากขึ้นการช่วยเหลือ กันในงานบุญงานประเพณีต่างๆ
- การมีความซื่อสัตย์และมีความรับผิดชอบ
- การอาศัยอยู่ด้วยกัน โดยการพึ่งพากันและการช่วยเหลือกัน

2) ปัจจัยด้านลบ

- เกิดการเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มนายจ้างที่เข้ามาทำธุรกิจหมู่บ้าน
- การให้ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับชาวบ้านทำให้ชาวบ้านบางส่วนไม่ได้

อินจึงทำให้ชาวบ้านบางส่วนไม่ได้รับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์

4.4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า มีการจัดการประชุมแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น เกิดการวิเคราะห์กันและเกิดความร่วมมือในระหว่างกลุ่มองค์กร เครือข่ายต่างๆ ใน ระดับหมู่บ้านและในระดับตำบลกันมากขึ้น

4.4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

1) ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติได้ กำหนด พบว่า ชาวบ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ถึงจะไม่สำเร็จเท่าที่ควรแต่ก็สามารถที่จะพึ่งพาตนเองไปสูเศรษฐกิจแบบพอเพียงได้

2) ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ชาว บ้านยังมีความสามัคคีช่วยเหลือกันพึ่งพาอาศัยกันจำนวนมาก ชาวบ้านที่อยู่บ้านใกล้เรือนเคียง ก็จะมาช่วยกันซึ่งสามารถทำให้หมู่บ้านมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

4.3.3 อาชีพค้าขาย

- ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล, จำนวนเงินที่กู้มาได้, สถานที่
 - กระบวนการที่ดี ได้แก่ การจัดหาซื้อสินค้าเพิ่มเติมจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว
- ให้เพียงพอกับความต้องการของชาวบ้านแล้วมีการจัดทำบัญชีของร้านค้า
- ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ เมื่อมีเงินมาลงทุน
- ในการประกอบอาชีพค้าขายแล้วสินค้าหรือวัตถุดิบต่างๆก็จะมีคุณภาพมากขึ้นตามราคาสินค้านั้น

4.3.4 อาชีพบริการ

- ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล, จำนวนเงินที่กู้มาได้, สถานที่
 - กระบวนการที่ดี ได้แก่ การจัดซื้อวัสดุ-อุปกรณ์ที่ทันสมัยมาไว้เพื่อบริการ
- ให้กับลูกค้านอกจากนี้การเอาใจลูกค้าก็เป็นจุดสนใจที่จะให้ลูกค้ามารับบริการ
- ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ การมีผลิตภัณฑ์หรือ
- วัสดุ-อุปกรณ์ที่มีคุณภาพให้กับลูกค้าทำให้ลูกค้านั้นมีความไว้วางใจที่จะมารับบริการในครั้งต่อไป

4.4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.4.1 การบรรลุเป้าหมายของการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองพบว่า

- 1) การเกิดกองทุน พบว่า มีการรวมกลุ่ม, ตั้งกลุ่มกันเช่นกลุ่มออมทรัพย์
กลุ่มธนาคารหมู่บ้านและมีการประชุมกันบ่อยขึ้นนอกจากนี้สมาชิกในหมู่บ้านมีความคิดในการ
วิเคราะห์ในเรื่องการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการและวิเคราะห์การทำงานของคณะ
กรรมการกองทุนตลอดจนการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยกันบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน
- 2) ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีการจัดระบบบริหารตามขั้นตอนคือ จะมีการ
เรียกประชุมคณะกรรมการประชุมทุกครั้งก่อนที่จะมีการลงมติเกี่ยวกับระเบียบของกองทุนในหมู่
บ้านทุกครั้ง
- 3) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า สมาชิกผู้กู้สามารถมีการจัดการ
บริหารเงินกองทุนและสามารถมีเงินหมุนเวียนตลอดแต่เงินกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียนนั้นจะมี
กำไรค่อนข้างน้อย
- 4) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่ามีการวางแผนการดำเนินการของ
ผลผลิตทางการเกษตรในหมู่บ้าน เช่น ข้าวโพด ชาวบ้านจะให้ความสำคัญและคำนึงถึงฤดูกาล
มากขึ้นเพราะชาวบ้านได้มีการฝึกคิด ฝึกวิเคราะห์กันมากขึ้น

บทที่ 5

สรุป อธิบายผลและข้อเสนอแนะ

จากผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้าน วิ่งสี่สด หมู่ที่ 3 สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

5.1.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

- 1) ท้องถิ่นมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือ
เกี่ยวกับสวัสดิการมากน้อยเพียงใด
- 2) ท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) ท้องถิ่นมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหา
ของตนเอง
- 4) เศรษฐกิจระดับฐานรากได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันทางสังคม
- 5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

5.1.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุ
เป้าหมายดังกล่าวว่ามีอะไรบ้าง

5.2 วิธีดำเนินการ

- 1) ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายและสภาพในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน วิ่งสี่สดที่
ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานอยู่
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานอยู่
- 3) ใช้กรอบแนวคิด “ จีพีโมเดล ” มาวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้
รวมไปถึงตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- 4) วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะทำการประเมิน

5.3 ผลการดำเนินงาน

- 1) ประชาชนมีความเข้าใจและมีทัศนคติเกี่ยวกับกองทุนและสามารถมีความรู้ในการ
บริหารจัดการกองทุนอย่างเป็นระบบ
- 2) เงินที่ได้จากการกู้กองทุนไปนั้นสามารถนำไปสู่การพัฒนาอาชีพได้
- 3) ประชาชนมีอาชีพเพิ่มขึ้น

5.4 อภิปรายผล

1) การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ข้อ 1 หมู่บ้านวัตถุประสงค์สามารถมีกองทุนเพื่อเป็นการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และมีการจัดสวัสดิการภายในหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ข้อ 2 คณะกรรมการกองทุนสามารถดำเนินการบริหารจัดการกองทุนได้อย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์ข้อ 3 ในการบริหารจัดการกองทุนนั้นสามารถนำไปสู่กระบวนการในการพึ่งพาตนเองและมีชาวบ้านมีความร่วมมือในการแก้ปัญหาต่างๆกันเองซึ่งเนื่องมาจากชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็นเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อ 4 ฐานะทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านได้รับการกระตุ้นจากการจัดตั้งเงินกองทุนในหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านมีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อ 5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีความร่วมมือและช่วยเหลือกันมากขึ้น

2) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและผลด้านลบ

ก. ปัจจัยด้านบวก

- ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น
- สมาชิกมีความกล้าแสดงออก
- สมาชิกในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดการและการบริหารกองทุนให้กองทุนมีความเข้มแข็ง

ข. ปัจจัยด้านบวก

- มีสมาชิกบางกลุ่มซึ่งมีจำนวนน้อยไม่ค่อยอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุน
- ชาวบ้านยังมีหนี้สินจากนายทุนทั้งในระบบและนอกระบบ
- ชาวบ้านบางส่วนไม่เห็นด้วยที่มีการจัดตั้งกองทุนเพราะจะทำให้ชาวบ้านเป็นหนี้เพิ่มมากขึ้น

5.5 ข้อเสนอแนะ

1) ควรมีการติดตามการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นระยะๆ

- 2) ควรมีการระงับหน้าที่ในการบริหารเงินกองทุนของคณะกรรมการให้ชัดเจนเพราะว่าคณะกรรมการยังไม่มีควมรับผิดชอบในการบริหารงานอย่างเต็มที่
- 3) ให้มีการจัดทำเอกสาร ระเบียบ และวิธีในการจัดการเงินกองทุนทุกปี
- 4) ควรมีการจัดอบรมคณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น
- 5) ควรมีการวางมาตรการที่เข้มงวดกับสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนทุกคนเพื่อป้องกันการไม่ชำระเงินคืนของสมาชิกผู้กู้
- 6) การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเงินกองทุนโดยเฉพาะ